

Nikita Kadan i obywatele kosmosu

"I ogień, i popiół" to solowa wystawa współczesnego ukraińskiego artysty i aktywisty Nikity Kadana. „Obywatele kosmosu” - wystawa zbiorowa skupiona wokół idei kosmizmu, na której prezentowane będą prace wideo amerykańskiego artysty Antona Vidokle, obrazy Veroniki Hapchenko oraz wybór prac z kolekcji Muzeum Sztuki, które stworzą spekulatywną Kolekcję Międzynarodowego Instytutu Kosmizmu. Oba projekty otworzy prezentacja szkiców i asamblaży ukraińskiego artysty Fedira Tetianycza.

Na wystawie "I ogień, i popiół", poza wyborem instalacji, fotografii, rysunków i rzeźb z ostatnich kilku lat, zobaczymy nowe realizacje, które bezpośrednio odnoszą się do trwającej od 2014 roku wojny w Ukrainie. Muzeum Sztuki w Łodzi wraz z ikoniczną Salą Neoplastyczną stanie się również przestrzenią, gdzie zostanie opowiedziana na nowo skomplikowana historia sztuki awangardowej, która często przekracza jednoznaczne tożsamości narodowe.

Głównym tematem podejmowanym przez Kadana jest historia Ukrainy: w jej społecznym, politycznym i przede wszystkim artystycznym wymiarze. Artysta sięga do historii ukraińskiej awangardy, żeby badać polityczne paradoksy przeszłości. W swojej pracy korzysta zarówno z konkretnych archiwów, jak i poetyckiej wyobraźni. Przy ich pomocy odtwarza biografie ukraińskich awangardystów i XX-wieczne monumenty. Sięga również po elementy architektury i wystroju wnętrz dobrze znane z życia w państwie byłego bloku wschodniego. Komoda ze szklaną witrynką czy ozdobna krata okienna, stają się u Kadana punktem wyjścia do opowiedzenia o tym, jak codzienne i prywatne łączy się z polityką i historią.

Prace Nikity Kadana są muzealnymi eksponatami, materialnymi dowodami, pokazującymi odbicia przeszłości w aktualnych wydarzeniach. Na wystawie zobaczymy zarówno odległe echa rewolucji 1905 roku, jak i obrazy trwającej obecnie wojny. Unikalną rekonstrukcją Gabinetu Abstrakcji El Lissitzky'ego, pozostałą po wystawie Awangardowe muzeum, wypełnią obrazy zniszczonego bombardowaniami Kijowa i wybór prac z kolekcji Muzeum. Natomiast w Sali Neoplastycznej strzaskane kulami witraże przypomną o wydarzeniach, które miały miejsce w 2014 roku w obwodzie donieckim.

Tytuł wystawy odwołuje się do słów francuskiego socjalisty Jeana Jaurès'a: „Z historii ogień należy brać, nie popiół...”. Nikitę Kadana, poza rewolucyjną energią „ognia” równie mocno interesuje „popiół historii” i to w jaki sposób krytycznie pracujemy z przeszłością.

Oprócz prac Nikity Kadana na wystawie pojawią się prace innych artystów pochodzące z kolekcji Muzeum Sztuki w Łodzi - takich jak: Theo van Doesburg, Jean Hélion, Bolesław Utkin, Henryk Stażewski, Władysław Strzemiński, Samuel Szczekacz, Magrit Reich-Sielska, Marek Włodarski, Georges Vantongerloo.

"I ogień, i popiół" prezentowane jest na jednym pięttrze z wystawą zbiorową "Obywatele kosmosu. Anton Vidokle z Veroniką Hapchenko, Fedirem Tetianyczem i Kolekcją Międzynarodowego Instytutu Kosmizmu". Muzeum sugeruje, by zwiedzać je razem.

A jeśli Konstrukcje wiszące Katarzyny Kobro powstały jako konsekwencja badań nad zerową grawitacją oraz życiem pozaziemskim? Artystka miała prawdopodobne styczność z ideami kosmistycznymi, diskutowanymi w moskiewskich kręgach artystycznych czasów rewolucji. A jeśli dążenie Władysława Strzemińskiego do otwarcia muzeum wzięło się po części z pism Nikołaja Fiodorowa, w których świat wyzwolony od śmierci, zaludniony wskrzeszonymi, porównywał do

muzeum - przestrzeni, w której zawieszono czas? Takie spekulacje wiążą ruch intelektualny, zainicjowany w Rosji w połowie XIX w., z początkami Muzeum Sztuki.

Kosmizm zakłada, że przywracanie zmarłych do życia jest technicznie możliwe. Ten eksperyment myślowy zrodził wizję radykalnej zmiany kulturowej oraz kompletnej reorganizacji warunków życiowych. Doktryna Fiodorowa odcisnęła swe piętno na tak różnych dziedzinach, jak sowiecki program eksploracji kosmosu, nowa poezja, konstruktywizm, muzeologia, a nawet badania nad przetaczaniem krwi.

W Muzeum Sztuki, instytucji poświęconej twórczości awangardowej, odbędzie się wystawa ukazująca mnogość kosmistycznych idei i estetyk. Ekspozycja będzie zorganizowana wokół badań prowadzonych przez Antona Vidokle (ur. 1965), artystę i wydawcę, który przez blisko dekadę zgłębiał filozofię kosmizmu z intencją zaproponowania nowej odsłony przyszłości wolnej od śmierci, wojny, rozkładu i eksploatacji natury. Na wystawie znajdzie się seria jego filmów, kręconych w Japonii, Ukrainie, Rosji, Kazachstanie oraz we Włoszech, przybliżających niektóre z kluczowych zagadnień tej intelektualnej i artystycznej tradycji.

Na wystawie znajdują się również dzieła z kolekcji Muzeum Sztuki, jako zasoby domyślnej Międzynarodówki Kosmistycznej. Celem ekspozycji jest wykazanie, że ruch kosmistyczny nie był działaniem wyłącznie rosyjskim, stąd podkreśla ona udział artystów ukraińskich w badaniu zagadnień kosmizmu. Fedir Tetianycz był performerem, projektantem, malarzem i poetą, głęboko zainteresowanym koncepcją biosfery. Stworzył on doktrynę Frypulii, opartą na kategoriach wieczności, nieskończoności i bezgraniczności. Na wystawie umieszczono również obrazy Veroniki Hapchenko, krakowskiej malarki wizjonerki, ilustrujące różne aspekty pism Konstantina Ciołkowskiego. *(Daniel Muzyczuk)*

Artystki i artyści, których prace zostaną pokazane na wystawie:

Wojciech Fangor, Veronika Hapchenko, Karol Hiller, Zdzisław Jurkiewicz, Paul Klee, Katarzyna Kobro, Jacek Malczewski, Kuba Mikurda, Roman Opałka, Jonasz Stern, Fedir Tetyanych, Jerzy Tchórzewski, Anton Vidokle, Andrzej Wróblewski

kurator: Daniel Muzyczuk

koordynacja wystawy: Łukasz Broda

koordynacja komunikacji: Kacper Szalecki, Barbara Trojanowska

koordynacja druków: Martyn Kramek

identyfikacja wizualna: Kaja Gliwa

partnerzy wystawy: Asortmentna Kimnata, CCA Berlin

Ilustracje:

Andrzej Wróblewski "Słońce i inne gwiazdy", olej na płótnie, 1948

Nikita Kadan "Syndrom rewizjonistyczny", 2021, dzięki uprzejmości artysty oraz kolekcji Asortymentna kimnata